

Válek, Vlastimil

Slovakistika

In: *Slavica na Universitě J.E. Purkyně v Brně : (filologie, literární věda, historiografie, uměnovědy)*. Hejl, František (editor). Vyd. 1. V Brně: Universita J.E. Purkyně, 1973, pp. 82-84

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/126828>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

SLOVAKISTIKA

Pozornost Slovensku, jeho jazyku i literatuře, byla na filosofické fakultě věnována od jejího založení. Nejprve to byla lektorská cvičení, vedená od školního roku 1921–1922 dr. Aloisem Gregorem, který v rámci jazykových cvičení probíral s posluchači i základní díla klasické slovenské literatury. Slovenská literatura však byla vykládána také při přednáškách české literatury, přičemž se zdůrazňovaly vzájemné vztahy a styky mezi těmito literaturami. Speciální přednáška (i seminář) ze slovenské literatury byla zařazena do plánu studia ve školním roce 1934–1935; uskutečnil ji prof. Frank Wollman, který souběžně působil na bratislavské filosofické fakultě a dobře znal kulturní i literární prostředí slovenské. Všiml si současné slovenské literatury, takže se jeho seminář dostal na úroveň semináře kritického. S příchodem dr. Jana Vilikovského v roce 1939, který přešel do Brna z Bratislavy, se ještě více posílily možnosti pěstování literární slovakistiky na brněnské fakultě. Tomuto vývoji však zabránila druhá světová válka a uzavření českých vysokých škol. Po válce hned ve školním roce 1946–1947 přednášel prof. Jan Vilikovský o počátcích slovenské literatury a doc. Josef Hrabák se věnoval slovenské literatuře 19. století. Prof. Antonín Grund zařadil do přednášek z české literatury i výklady o literatuře slovenské, stejně jako ostatní přednášející v dalších letech (prof. Artur Závodský, prof. Dušan Jeřábek, prof. Milan Kopecký, doc. Karel Palas). Od školního roku 1950–1951 byla v plánu výuky samostatná přednáška ze slovenské literatury, kterou zprvu konal tehdejší docent Artur Závodský, později od školního roku 1953–1954 doc. Alois Gregor a od roku 1963–1964 dr. Vlastimil Válek. K této přednášce přistupuje i paralelní seminář literární. Výuka slovenské literatury tak dostala pevné místo v učebním plánu; díky tomu posluchači vypracovávají z problematiky slovenské literatury také diplomové a ročníkové práce. Zároveň je výuka slovenské literatury zařazena i do studia při zaměstnání (přednáší dr. Vlastimil Válek).

Největší zásluhy o rozvoj brněnské slovakistiky má doc. *Alois Gregor*, který působil na fakultě od založení jako lektor slovenského jazyka a který se v roce 1946 habilitoval. O tom, že i na Slovensku byly tyto zásluhy oceněny, svědčí fakt, že Alois Gregor byl zvolen za mimořádného člena Učené společnosti Šafárikovy (jejím členem byl i prof. Frank Wollman a prof. Jan Vilikovský) a že byl povolán do jazykozpytného odboru Matice slovenské. Gregor soustavně seznamoval českou veřejnost se slovenskou kulturou, otiskoval recenze slovenských odborných publikací i děl krásné literatury, pořádal slovenské čítanky pro školy, přispíval do odborných i populárních časopisů slovenských, pořizoval edice děl slovenské literatury. Významné jsou jeho odborné studie *Slovenské ženy a spisovatelky a jejich vztah k soudobému životu* (1927) a *Peter Jilemnický* (1931), která je jedním z prvních rozborů díla Jilemnického. Do *Dotatků Ottova Slovníku naučného* nové doby napsal Gregor většinu portrétů slovenských spisovatelů. Syntetickou práci, věnovanou slovenské literatuře, představuje metodicky výborně propracované vysokoškolské skriptum *Slovenská literatura od Ludovíta Štúra po přítomnosť* (1959).

Také další literární historikové na filosofické fakultě se věnovali problematice slovenské literatury, i když nikoli v tom rozsahu jako Alois Gregor; především zkoumali otázky vzájemných vztahů mezi literaturou českou a slovenskou. Prof. *Arne Novák* vedle ojedinelých studií o slovenských autorech zařadil

do svých Přehledných dějin literatury české (1936–1939) výklady o slovenské literatuře, profesor starší české a slovenské literatury *Jan Vilikovský* plánoval vypracování dějin slovenské literatury od nejstarší doby po Štúra. Na pomezí mezi českou a slovenskou literaturou se pohybují jeho hymnologické monografie (Duchovní poezie Tránovského, Cantus catholici), které vydal už za pobytu v Bratislavě, stejně jako řada odborných studií (např. Dějiny literárních společností malohontských, studie o autorství slovenské hymny atd.). Na brněnské filosofické fakultě vznikla rozsáhlejší stať Vilikovského K počátkům slovenské literární kritiky (LF 1946).

Také dnešní generace brněnských literárních historiků věnuje problematice slovenské literatury pozornost. Jsou to některé studie a recenze odborných publikací od prof. Josefa Hrabáka a některé jeho příspěvky ve slovenských časopisech, otiskované od konce třicátých let (zejména se týkají starší literatury a teorie verše), studie a recenze prof. Artura Závodského (články ve Slovenské literatuře a ve slovenských vědeckých sbornících, např. o P. J. Šafaříkovi), dr. Pavla Pešty (Ze vztahů Františka Táborského k literárnímu Slovensku, Slovenská literatúra 1959, články ve sbornících a časopisech), dr. Vlastimila Válka (recenze odborných publikací, spoluautorství na slovníku českých a slovenských spisovatelů pro Merkurfilu). Významné místo zde zaujímá prof. Dušan Jeřábek, který otiskl vedle drobnějších prací studií Z českých literárních vztahů k Slovensku v 50.–70. letech 19. století (Slovenská literatúra 1962) a Politické poměry a vztahy Čechů a Slováků v 40.–70. letech 19. století (in: Slavjanska filologija, 1963). Prof. Milan Kopecký se zaměřil na básnickou činnost Šafaříkovu a na některé jevy starší slovenské literatury, zejména v kontextu mezislovanském (srov. např. Dvě slovenské chvály selského stavu a jejich analogie v literaturách západoslovanských, 1972). Doc. Richard Pražák, pracovník katedry historie, se zabývá slovensko-česko-maďarskými kulturními a literárními vztahy a je autorem závažných studií (Ke vztahu druhé bernolákovské generace a české jungmannovské inteligence za národního obrození, 1970; Neologické hnutí a předpoklady tzv. národního obrození u Čechů, Slováků a Maďarů z hlediska vývoje jejich vzájemných vztahů, 1972; K otázce slovensko-maďarských literárních vztahů za národního obrození, 1972), v nichž se pokouší o nové typologické pojetí českého a slovenského obrození.

Značnou měrou se na prohlubování vzájemných kontaktů mezi brněnskými a slovenskými literárními historiky podílí také činnost brněnské pobočky Literárněvědné společnosti při ČSAV. Tato vědecká společnost uskutečnila řadu významných odborných přednášek slovenských badatelů s diskusemi, kterých se zúčastnili nejen odborní pracovníci fakulty, ale i studenti. V Brně přednášel např. prof. Milan Pišút (který se zabývá také vztahy mezi českou a slovenskou literaturou a který vypracoval řadu recenzentských posudků na habilitační a kandidátské práce brněnských pracovníků), dr. Karol Rosenbaum, zesnulý prof. Mikuláš Bakoš, dr. Ján Čaplovič, dr. Ján Poliak, dr. Zoltán Rampák a další. Naproti tomu zase brněnští odborníci přednášejí v Literárněvědné společnosti při SAV v Bratislavě a zúčastňují se aktivně vědeckých konferencí, pořádaných filosofickou fakultou v Bratislavě a Slovenskou akademií věd. Vědeckých konferencí, pořádaných filosofickou fakultou v Brně, zúčastňují se také slovenští literární historikové a teoretikové. Tímto způsobem byla navázána řada důležitých kontaktů, které se nadále prohlubují. Kromě toho na filosofické

fakultě tradičně studují posluchači ze Slovenska a byli zde také vyškoleni někteří vědečtí aspiranti ze Slovenska (např. doc. dr. Anton Popovič u prof. Fran-ka Wollmana).

Vlastimil Válek